

ПРОГРАМА
фахового іспиту
(з теорії і практики перекладу (перша іноземна мова))
при вступі на навчання для здобуття ступеня магістра
за спеціальністю: 035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)

Львів – 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма розрахована на вступників до факультету іноземних мов Державного закладу «Львівського державного університету безпеки життєдіяльності» за освітнім ступенем «магістр» на базі диплому освітнього ступеня «бакалавр» з відповідного напрямку підготовки / спеціальності; диплому спеціаліста, магістра (за іншою спеціальністю).

Вступники на навчання для здобуття ступеня «магістр» повинні мати рівень мовленнєвої компетенції та науково-практичної лінгвістичної компетенції у межах повного курсу навчання за освітнім рівнем «бакалавр», що відповідає Європейському стандарту з володіння іноземною мовою – рівню B2 (незалежний користувач).

Форма вступних випробувань – тестування, що включає питання трьох рівнів складності з теорії перекладознавства, практики перекладу та лінгвістичної інтерпретації перекладацьких операцій. Тестування націлене на оцінювання рівня сформованості загальної навчальної компетентності (ЗНК) осіб, які претендують на навчання на здобуття ступеня магістра зі спеціальності 035 Філологія. У межах тесту відповідні складники ЗНК структуровані в межах двох компонентів:

- вербально-комунікативного компоненту, завдання якого передбачають виявлення особою, що тестується, здатності шукати, сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати інформацію з різних джерел, передусім текстів, здійснювати конструктивну взаємодію на основі законів, принципів, максим, правил, стратегій і тактик комунікації;
- логіко-аналітичного компоненту, завдання якого передбачають виявлення особою, що тестується, здатності аналізувати інформацію, критично оцінювати її обґрунтування, оцінювати факти, які підсилюють або послаблюють аргументацію, застосовувати різні форми мислення для побудови абстрактних моделей реальних проблем з метою їх дослідження та розв'язання.

Тестування проводиться державною та іноземною мовами з метою перевірки теоретичних знань та визначення рівня сформованості іншомовної комунікативної та наукової лінгвістичної компетенції вступників за шкалою і критеріями, які

подані у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти і рекомендовані Міністерством освіти і науки України №14/18.2-481 від 02.03.2005.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Метою вступного випробування з теорії та практики перекладу (англійської мови, далі – першої іноземної мови) для вступу на навчання за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 035 Філологія (Переклад) (денної та заочної форм навчання) є виявлення готовності і можливості того, хто поступає, засвоїти обрану програму з магістерської підготовки.

До **основних завдань** вступного випробування з теорії та практики перекладу (перша іноземна мова) для вступу на навчання за вищезазначеною спеціальністю можна віднести такі:

- перевірити рівень володіння навчальним матеріалом претендентами на вступ до навчання за програмою з магістерської підготовки в галузі перекладознавства;

- визначити здібності претендентів до науково-дослідницької діяльності;

- виявити галузі їхніх наукових інтересів;

- виявити здатності претендентів до різноманітних видів аналізу конкретного мовного матеріалу та пошуку ефективних шляхів вирішення завдань у галузі перекладознавства;

- перевірити навички абітурієнтів застосовувати додаткову інформацію в процесі реалізації практичних завдань вступного випробування.

2. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ РІВНЕМ «МАГІСТР» СПЕЦІАЛЬНОСТІ 035 ФІЛОЛОГІЯ (ПЕРЕКЛАД) (НА БАЗІ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»)

Абітурієнти, які вступають на навчання за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності 035 Філологія (на базі освітнього ступеня «бакалавр») повинні **знати**:

- сутність мови як суспільного явища, її зв'язок з мисленням, культурою та суспільним розвитком народу; принциповий зв'язок мови і світу; походження і розвиток мови, її рівні; основні одиниці мови і мовлення;

- методологію мовознавства й перекладознавства та володіння прийомами наукового дослідження мови та пошуку засобів перекладу;

- функціональні властивості першої іноземної і рідної мов, віддзеркалення функціональних особливостей у перекладацькій діяльності;

- закономірності використання лексичної системи, морфолого-синтаксичних структур та фонетичних механізмів у першій іноземній та рідній мовах та особливості відтворення лексичних одиниць під час реалізації перекладацької діяльності;

- особливості структурної композиції і перекладацьких прийомів написання іноземною мовою есе, рефератів, протоколів, звітів, кореспонденцію та інших текстів, пов'язаних з навчанням та спеціальністю;

- сучасні наукові методи мовознавчих та перекладознавчих досліджень;

- основні категорії та види перекладу;

- особливості жанрів і стилів різноманітних типів дискурсів та засоби їх адекватного перекладу з іноземної мови рідною і навпаки;

- особливості професійної діяльності перекладача;

- актуальні лексико-семантичні, стилістичні і прагматичні проблеми перекладу та шляхи створення адекватного варіанту перекладу;

- природу граматичних явищ і граматичних процесів у синхронії та діяхронії, а також можливості їх віддзеркалення в перекладі;

- лінгвокраїнознавчі і культурологічні аспекти країни, мова якої вивчається, у порівнянні з лінгвокраїнознавчими та культурологічними аспектами рідної країни; засоби адаптації у перекладі;

- особливості комунікативної поведінки співрозмовників залежно від стилю спілкування, соціального статусу, комунікативної ситуації, індивідуальних характеристик учасників комунікації тощо; особливості поведінки перекладача в неординарних ситуаціях;

- основні тактики та стратегії перекладознавства, їх втілення в процес перекладу.

У ході вступного випробування абітурієнти демонструють **уміння**:

- застосовувати набутий теоретичний матеріал з теорії і практики перекладу на практиці;

- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

- здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів;

- обирати раціональний спосіб виконання завдання й уміти оцінити результати власної практичної діяльності;

- систематизувати та аналізувати отриману в процесі навчання інформацію з проблем мовознавства та перекладознавства;

- відтворювати певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків;

- знаходити додаткову інформацію та застосовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань.

3. ПЕРЕЛІК РОЗДІЛІВ І ТЕМ:

Вступ до перекладознавства

1. Предмет теорії перекладу. Визначення поняття «переклад». Переклад як створення тексту, комунікативно рівнозначного оригіналу.

2. Функціональні, смислові та структурні аспекти комунікативної рівнозначності. Інші види мовного посередництва: скорочений переклад, адаптований переклад, анотація, реферат, резюме. Загальна та спеціальна теорія перекладу.

3. Порівняльний аналіз як основний метод перекладацького дослідження. Об'єктивна і суб'єктивна сторони перекладацької діяльності. Вивчення перекладацьких відповідностей та перекладацьких трансформацій («засоби перекладу»). Види перекладу.

4. Різноманітний характер перекладацької діяльності. Характерні особливості художнього та інформативного перекладу. Специфіка перекладу текстів різних функціональних стилів.

5. Особливості письмового та усного перекладу. Переклад з листа. Поняття семантичної еквівалентності оригіналу і перекладу. Поняття типу еквівалентності. Комунікативно-ситуаційні і мовні аспекти змісту висловлювання.

6. Різниця між визначенням ситуації у висловлюванні і способом її описання. Смислові функції мовних значень. Особливості досягнення еквівалентності перекладу на рівні різних типів еквівалентності.

7. Залежність перекладу від характеру аудиторії та цілі перекладача. Поняття прагматичної еквівалентності перекладу. Поняття комунікативного ефекту перекладу та прагматичної адаптації перекладу.

8. Методи оцінки якості перекладу. Поняття адекватності перекладу. Основні випадки порушення еквівалентності перекладу: буквальний та вільний переклад. Розуміння перекладу як перетворення тексту оригіналу в текст перекладу.

9. Основні види перекладацьких трансформацій. Транскрипція і транслітерація. Перекладацьке калькування. Лексико-семантичні заміни:

конкретизація, генералізація та модуляція значення мовної одиниці під час перекладу.

10. Синтаксичне уподібнювання. Поділення та об'єднання речень при перекладі. Граматичні заміни одиниць різного рівня. Лексико-граматичні трансформації.

11. Антонімічний переклад. Експлікація та компенсація. Два етапи перекладу: розуміння оригіналу і вибір варіанта перекладу. Співвідношення цілого і частини при перекладі. Текст як одиниця перекладу.

12. Поняття перекладацької відповідальності. Лексичні, фразеологічні та граматичні відповідності. Одиничні та множинні відповідності. Контекст і ситуація, їх роль у розумінні значення слова.

13. Робота зі словниками різних типів. Поняття контекстуальної заміни. Безеквівалентні лексичні та граматичні одиниці, способи перекладу. Приклад деяких розрядів лексики.

14. Переклад науково-технічних та суспільно-політичних термінів. Переклад власних імен, географічних назв, назв закладів, фірм і т.п. Переклад неологізмів.

15. Переклад інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики. Питання перекладу фразеології.

16. Збереження, заміна та втрата образності при перекладі фразеологічних одиниць.

17. Вибір граматичної відповідності. Експресивно-стилістичні функції граматичних форм і структур.

18. Порядок слів при перекладі.

19. Особливості перекладу деяких типів вільних словосполучень.

20. Передавання форм і структур, які не мають відповідностей в мові перекладу.

Практичний курс письмового перекладу

1. Письмовий переклад: основні вимоги до адекватності. Типи письмового перекладу. Сфери практичного застосування письмового перекладу.

2. Способи відтворення українських власних імен та назв (імена людей, географічні назви, назви урядових та неурядових організацій, політичних партій, промислових підприємств, газет та журналів, готелів, кораблів тощо) іноземною мовою.

3. Способи відтворення іноземних власних імен та назв (імена людей, географічні назви, назви урядових та неурядових організацій, політичних партій, добродійних організацій, промислових підприємств, підприємств, що носять почесні імена, газет та журналів, готелів, кораблів тощо) українською мовою. Правила застосування практичної транскрипції та транслітерації у перекладі.

4. Виявлення та способи відтворення у перекладі національно забарвлених лексичних одиниць (реалій) та неологізмів.

5. Способи відтворення фразеологізмів (ідіоматичних конструкцій), прислів'їв та приказок засобами перекладу.

6. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення іменникових атрибутивних словосполучень засобами української мови.

7. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення часових форм дієслова та конструкцій з безособовими формами дієслова (наприклад, інфінітивних, дієприкметникових, герундіальних конструкцій англійської мови) засобами української мови.

8. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення “лексично значущих” артиклів засобами української мови.

9. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення форм дієслова, що передають нереальність дії засобами української мови.

10. Граматичні проблеми перекладу з іноземної мови: способи відтворення суб'єктивної та об'єктивної модальності висловлювання засобами української мови.

11. Основні лексико-семантичні, морфологічні та синтаксичні перекладацькі трансформації, що застосовуються по завершенні перекладацького аналізу тексту.

12. Граматичні та лексичні трансформації, які доцільно вжити в перекладі (граматичні перестановки, заміни, узагальнення змісту, диференціація змісту, антонімічний переклад, доповнення, опущення, компенсація, “логічний розвиток” тощо).

13. Способи відтворення в перекладі власних імен та назв, інтернаціоналізмів, галузевих термінів, неологізмів, галузевого сленгу та жаргону (застосування практичної транскрипції, транслітерації, калькування, перекладу шляхом аналогій, описового перекладу тощо).

Галузевий та науково-технічний переклад

1. Граматичні проблеми науково-технічного перекладу. Переклад підмета та присудка. Переклад означення та обставини.
2. Переклад синтаксичних конструкцій та морфологічні труднощі.
3. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми науково-технічного перекладу.
4. Перекладацькі лексичні трансформації, переклад термінів.
5. Переклад слів-реалій, назв, власних імен, аббревіатур, умовних позначок.
6. Жанрово-стилістичні проблеми науково-технічного перекладу.
7. Переклад Англомовної літератури у сфері цивільного захисту. Механізм ЦЗ. Надзвичайні ситуації. Міжнародна співпраця у сфері ЦЗ.
8. Переклад англомовної технічної літератури. Автомобільна галузь. Нафтова промисловість. Космічна галузь.
9. Переклад англомовної літератури сфери ІТ. ІТ-технології. Переклад програмного забезпечення. Веб-маркетинг.
10. Переклад англомовної літератури у сфері кібербезпеки. Кіберзлочинність. Незаконне програмне забезпечення. Шпигунські програми. Ризик-менеджмент.
11. Переклад англомовної суспільно-політичної літератури. Місцевий уряд США. Права людини. Конституція США. Політичні партії, громадські об'єднання та ЗМІ.
12. Переклад англомовної економічної літератури. Інвестування. Зайнятість та продуктивність. Експорт та імпорт. Міжнародні економічні організації.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Вступ до перекладознавства

Базова:

1. *Бабич Н.Д.* Основи теорії і практики перекладу. – Чернівці: Рута, 2003. – 104 с.
2. *Володіна Т.С., Рудківський О.П.* Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня. Навч.-метод. посібник. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2017. – 296 с.
3. *Карабан В.І., Мейс Дж.* Переклад з української мови на англійську. Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця: «НОВА КНИГА», 2003.- 258 ст.
4. *Кияк Т., Науменко А., Огуй О.* Перекладознавство (німецько-український напрям). – Чернівці : Букрек, 2014. – 543 с.
5. *Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д.* Теорія і практика перекладу (німецька мова). – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
6. *Корунець І.В.* Вступ до перекладознавства: Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 512 с.
7. *Литвин І. М.* Перекладознавство. Науковий посібник. – Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. – 288 с.
8. *Непряч Т.Є., Чала Ю.П.* Через терни до зірок: труднощі перекладів художніх творів. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 200 с.
9. *Терехова С.І.* Основи перекладознавства : Навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності “Переклад”. – Вид. 2-ге, випр. і доповн. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2014.- 163 с.
10. *Sydoruk G.I.* Translation theory foundations : Course Book. – К. : КОНДОР, 2010. – 284 p.
11. *Olohan M.* Translation and Practice Theory - Taylor and Francis, 2020. – 154 p.

Додаткова:

1. *Іванченко М.Ю.* Переклад англійської мови галузевої літератури: охорона праці. Навчальний посібник – Львів 2018. – 130с.

2. *Іванченко М. Ю.* Способи та особливості перекладу англійської термінології охорони праці. Актуальні проблеми філології та перекладознавства: зб. наук. праць.– Хмельницький, 2018. Вип. 14. – С. 56-68.
3. *Іванченко М. Ю.* Особливості відтворення метафор зради в українських перекладах. Львівський філологічний часопис: збірник наукових праць. – Львів, 2019. - №5. – С. 60-64.
4. *Іванченко М. Ю.* Особливості відтворення метафор фінансової неспроможності в українських перекладах. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Перекладознавство та міжкультурна комунікація»: Збірник наукових праць. – Херсон, 2017. – № 4. – С.
5. *Іванченко М.Ю., Мукан Н.В., Зінько Р.В., Горбай О.З., Балацька Л.П.* Технічний переклад: безпека при русі та обслуговуванні автомобіля. Навчальний посібник. – Львів 2019. – 175 с
6. *Пальчевська О.С.* До питання про особливості пошуку відповідника та перекладу народно-фольклорних лакун // The peculiarities of finding a translation match to vernacular and folklore gaps // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. – Хмельницький : Видавництво «Хмельницький національний університет», 2017. – Вип. 12. - С. 187-19
7. *Пальчевська О.С.* Міфосимволізм народних фітономінацій у билизьконеспоріднених мовах // Mythological symbolism of vernacular phytonominations in the not closely related languages // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики // № 1 (15), 2018. – С. 369 – 372

Інформаційні ресурси:

- 1.Віртуальний університет ЛДУ БЖД [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://virt.ldubgd.edu.ua/>
- 2.Вступ до перекладознавства [Електронний ресурс] / Ребрій Олександр Володимирович. — Режим доступу: <https://docplayer.net/61118764-Vstup-do-perekladoznavstva.html>

3. *Приходько В. Б.* Переклад як інтерпретація [Електронний ресурс] / В. Б. Приходько. – Режим доступу до статті: <http://eprints.zu.edu.ua/776/1/5.pdf>.
4. *Радчук В.Д.* Глобалізація і переклад. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/526289/>
5. *Радчук В.Д.* Функції перекладу. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/687389/>
6. *Сидорук Г.І.* Основи перекладознавства. Методична розробка (англійською мовою). – К.: Кондор, 2009. – 284 с. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/2012667/>.
7. *Angelelli Claudia V.* (Editor). The Sociological Turn in Translation and Interpreting Studies. – John Benjamins. 2014. – 145 pages. – (Benjamins Current Topics). – Access : <http://www.twirpx.com/file/1556288/>.
8. *Baker M.* Routledge Encyclopedia of Translation Studies / Mona Baker. – Routledge, 2008. – 654 p. – Access: <http://www.twirpx.com/file/292345/>.
9. *Baker M.* In Other Words: A Coursebook on Translation. – Second edition. – Routledge: Oxon, UK, New York, USA, 2011. – 352 pages. – Access: <http://www.twirpx.com/file/1428921/>.
10. *Boase-Beier Jean.* A Critical Introduction to Translation Studies. – Continuum, 2011. - 187 p. – Access: <http://www.twirpx.com/file/856580/>.

Практичний курс письмового перекладу

Базова:

1. *Malaniuk M. Palchevska O.* Translation for specific purposes. Civil defence. Lviv. LSULS, 2021/- 213 p.
2. *Карабан В.І., Мейс Дж.* Переклад з української мови на англійську. Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця: «НОВА КНИГА», 2003.- 258 ст.
3. *Корунець І.В.* Теорія і практика перекладу. – К.: Вища школа, 1986 – 456 ст.
4. *Korunets I.V.* Theory and practice of translation. – New Book, 2000.- 465 ст.

Додаткова:

1. *Яхонтова Т.В.* Основи англomовного наукового письма. –Львів: ПАІС, 2003.
2. *Maria Malanyuk, Katarzyna Calus* Intersemiotic translation as a method of teaching English to mentally handicapped students: *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej, Częstochowa, Akademia Polonijna w Częstochowie: Scientific Journal of Polonia University PNAP 35(2019) nr 4 Index Copernicus International* (республіка Польща) p.91-102.
3. *Kulchytskyi, I., Tsiokh, L., Malaniuk, M.* “Quantitative Equivalence Level in Poetry Translation” 2018 IEEE 13th International Scientific and Technical Conference on Computer Sciences and Information Technologies, CSIT 2018 - Proceedings, 2018, 2, pp. 51–54, 8526715 Volume 2 IEEE Catalog Number: ISBN: CFP18D36-POD 978-1-5386-6465-0 <https://orcid.org/0000-0002-1290-0407> SCOPUS
4. Тищенко О., Маланюк М.С., Попко І.А. «Обрядова термінологія шлюбу: перекладні еквіваленти паремій, семантична динаміка та ціннісні концепти» стаття “*Studia Linguistica*” Київ: КНУ 2020. С.261-277.

Інформаційні ресурси:

1. Віртуальний університет ЛДУ БЖД [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://virt.ldubgd.edu.ua/>

Галузевий та науково-технічний переклад

Базова:

1. *Malaniuk M. Palchevska O.* Translation for specific purposes. Civil defence. Lviv. LSULS, 2021/- 213 p.
2. *Карабан В.І.* Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. - Вінниця, Нова книга, 2004. - 576 с.
3. *Черноватий Л. М.* Переклад англomовних науково-технічних текстів: енергія, природні ресурси, транспорт. . - Вінниця, Нова книга, 2004. -256 с.
4. Англійська мова: методичні рекомендації та навчальні завдання для для практичних занять та самостійної роботи студентів ІІ курсу денної та заочної

форми навчання спеціальності «Комп'ютерні науки» / *Н.Я. Лотоцька, М.С. Маланюк* — Львів : ЛДУ БЖД, 2020. — 32 с.

5. Методичні рекомендації та навчальні завдання «Англійська мова технічного спрямування для аудиторної та самостійної роботи студентів» 2-ге видання / *Іванишин Н., Свидницька-Ільків Н.*— Львів: ЛДУ БЖД 2020.-40 с.

Додаткова:

1. What Is to Be Considered as A Unit of Translation? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.translationdirectory.com/articles/article2124.php>
2. Formulating Strategies for the Translator. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.translationdictionary.com/article_1340.php
3. Translation And Interpreting Methods And Approaches. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.translationdirectory.com/articles/article1239.htm>

Інформаційні ресурси:

1. Віртуальний університет ЛДУ БЖД [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://virt.ldubgd.edu.ua/>